

GROZĪJUMI DARBA AIZSARDZĪBAS LIKUMĀ

2020.

Laima Beroza

LDDK darba aizsardzības eksperte

darbadeveji

darbadeveji

darbadeveji

Latvijas Darba devēju konfederācija

darbadevejukonfederacija

Latvijas Darba devēju konfederācija

DARBA AIZSARDZĪBAS LIKUMA grozījumu mērķis

- mērķis ir nodrošināt efektīvāku darba aizsardzības prasību piemērošanu, īpaši attiecībā uz pašnodarbināto un attālinātajā darbā nodarbināto drošību un veselības aizsardzību.
- Vienlaikus modernizēta darba aizsardzības dokumentācijas izstrādes kārtība, precīzāk un skaidrāk noteiktas prasības darba aizsardzības organizatoriskās sistēmas izveidei un sadarbībai darba aizsardzības jautājumos.

Precizētas definīcijas

- aktuālākas kļūst dažādas specifiskas nodarbinātības formas, tai skaitā **attālinātais darbs**, kad nodarbinātais darbu veic mājās vai kādā citā vietā ārpus uzņēmuma
- definīcija **attālinātais darbs** – darba izpildes veids, kad darbs, kuru nodarbinātais varētu veikt uzņēmuma ietvaros, pastāvīgi vai regulāri tiek veikts ārpus darba devēja uzņēmuma, tai skaitā darbs, ko veic, izmantojot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas. Par attālināto darbu šā likuma izpratnē netiek uzskatīts darbs, kas darba rakstura dēļ saistīts ar nodarbinātā regulāru pārvietošanos;

Darba drošība un attālinātais darbs

- Ja nodarbinātais attālināto darbu veic pastāvīgi vienā darba vietā, piemēram, grāmatvedis, un ir iespējams nodrošināt darba vietas pārbaudi, tad darba devējs var novērtēt darba vides riskus konkrētajā darba vietā, ja darba devējs un nodarbinātais par to vienojas

Nodarbinātajam, kurš veic attālināto darbu:

1. ir jāsadarbojas ar darba devēju darba vides riska novērtēšanā;
2. jāsniedz darba devējam informācija par apstākļiem, kādi ir attālinātā darba veikšanas vietā un kas var ietekmēt nodarbinātā drošību un veselību, veicot darbu

Risku vērtēšana un attālinātais darbs

Darba vides riska novērtēšana uzņēmumā veicama atbilstoši katram tā darbības veidam.

1. Ja darba apstākļi ir līdzīgi, pietiek ar darba vides riska novērtēšanu attiecībā uz vienu darba vietu vai darba veidu.
2. Ja nodarbinātais attālināto darbu veic dažādās vietās, darba devējs darba vides riska novērtēšanu veic attiecībā uz konkrēto darba veidu.
3. Ja nodarbinātais attālināto darbu veic pastāvīgi vienā vietā, darba devējs darba vides riska novērtēšanu veic attiecībā uz konkrēto darba vietu, ja darba devējs un nodarbinātais par to ir vienojušies.

Risku vērtēšanas dokumentēšana

Darba devējs nodrošina darba vides riska novērtēšanas rezultātu dokumentēšanu.

No Darba aizsardzības likuma tiek izslēgtas prasības, kas attiecas uz dažāda veida nodarbināto un darba vietu sarakstu sastādīšanu:

- *nodarbināto veselības stāvokli ietekmē vai var ietekmēt veselībai kaitīgi darba vides faktori;*
- *nodarbinātajiem darbā ir īpaši apstākļi;*
- *nodarbinātie veic darbu, kas saistīts ar īpašu risku.*

Sarakstu vietā 8. pants ir papildināts ar jaunu piekto daļu, kas paredz darba devējam pienākumu nodrošināt darba vides riska novērtēšanas rezultātu dokumentēšanu.

Darba drošība un e paraksts

- Nemot vērā tehnoloģiju attīstību, ir paredzēts, ka darba devējs ir **tiesīgs izmantot informācijas tehnoloģiju risinājumus** ar darba aizsardzību saistīto procesu dokumentēšanā, ja tie ietver apliecinājumu par dokumentu pieņemšanas/izdošanas laiku un nodarbināto vai pašnodarbināto informēšanu.
- Minētajiem risinājumiem ir jānodrošina iespēja **izmantot drošu elektroniskos parakstu vai elektronisku parakstu**, kas nešaubīgi apliecina, ka dokumentu ir parakstījusi vai ar to iepazinusies konkrētā persona (darba devējs, amatpersona, nodarbinātais vai cita persona, kam ir šis pienākums).

Kas var veikt darba aizsardzības pakalpojumus

- **kompetenta institūcija** — institūcija, kura uz attiecīga līguma pamata kā ārpakalpojuma sniedzējs veic darba vides iekšējo uzraudzību uzņēmumā un kuras kompetence darba aizsardzības jautājumos novērtēta Ministru kabineta noteiktajā kārtībā;
- **11) kompetents speciālists** — speciālists, kurš uz attiecīga līguma pamata kā ārpakalpojuma sniedzējs veic darba vides iekšējo uzraudzību uzņēmumā un kura kompetence darba aizsardzības jautājumos novērtēta Ministru kabineta noteiktajā kārtībā;

Nosaka, ka **darba aizsardzības speciālists ir uzņēmuma darbinieks vai dienesta attiecībās esoša persona, savukārt kompetentais speciālists – ārpakalpojuma sniedzējs.**

Darba aizsardzības organizatoriskā struktūra

Darba devējs, ņemot vērā uzņēmumā nodarbināto skaitu un darbības veidu:

1. norīko vai pieņem darbā vienu vai vairākus darba aizsardzības speciālistus
2. vai noslēdz līgumu ar kompetentu speciālistu vai kompetentu institūciju.

Juridiskā persona ir tiesīga sniegt ar darba vides iekšējās uzraudzības veikšanu saistītus darba aizsardzības pakalpojumus tikai tad, ja tai piešķirts kompetentas institūcijas statuss.

Darba aizsardzības organizatoriskā struktūra

Ja uzņēmumā:

- ir 250 vai vairāk nodarbināto;
- un tas nodarbojas ar komercdarbības veidiem, kuros atbilstoši normatīvajiem aktiem darba devējam jāiesaista kompetenta institūcija, bet kuros, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto izņēmumu, kompetentā institūcija nav iesaistīta,
- darba devējs **norīko vai pieņem darbā vismaz divus darba aizsardzības speciālistus.**

Darba aizsardzības organizatoriskā struktūra

- Bija noteikts, ka «uzņēmumos, kuros ir ne vairāk kā 10 nodarbināto, darba devējs pats var veikt darba aizsardzības speciālista pienākumus»

Grozījumi paredz vispārīgu prasību, nedalot vai DA veic darba devējs vai nodarbinātais.

- **darba aizsardzības speciālista pienākumus varēs veikt jebkurš nodarbinātais, arī darba devējs vai darba devēja pārstāvis, ja viņš ir ieguvis atbilstošu apmācību un kā nodarbinātais ir norīkots šī pienākuma veikšanai.**

Vairāku darba devēju sadarbība

- Darba devējs nodrošina, lai tā uzņēmuma darbā iesaistītie cita darba devēja nodarbinātie **saņemtu instruktāžu un vispārīgu informāciju [par darba aizsardzību](#)** uzņēmumā pirms darba uzsākšanas un visā laikposmā, kad viņi tiek nodarbināti uzņēmumā.
- (4) Ja cita darba devēja nodarbinātie sniedz tādu **specifisku pakalpojumu**, kas parasti pie darba devēja kā pakalpojuma saņēmēja netiek veikts, **instruktāžu nodrošina darba devējs, kura nodarbinātie sniedz attiecīgo specifisko pakalpojumu.**

Pašnodarbinātā definīcija

- pašnodarbinātais — fiziskā persona, kura veic darbu patstāvīgi un šā likuma izpratnē nav uzskatāma par nodarbināto;
- ar to pamatā saprotot personas, kas izpilda kādu pasūtījumu, izgatavo lietu vai īsteno pasākumu, kā tas ir noteikts Cīvillikumā
- Terminu “pašnodarbinātais” juridiski parasti lieto, ja fiziskā persona saimnieciskās darbības veikšanai ir reģistrējusies Valsts ieņēmumu dienestā kā pašnodarbināta persona, kura no saviem ienākumiem veic sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.
- Savukārt, runājot par “pašnodarbinātajiem” kopumā, parasti tiek runāts par neatkarīgiem darba veicējiem, kas paši nosaka savus pienākumus

Pašnodarbināto drošība un veselības aizsardzība

Darba aizsardzības vispārīgie principi pašnodarbinātajiem ir jāievēro tādā apmērā, cik tas atbilst pašnodarbinātā veicamā darba būtībai, piemēram, novērst darba vides riska cēloņus, bīstamo aizstāt ar drošo vai mazāk bīstamo

- Pakalpojuma saņēmējs, kas noslēdzis līgumu ar pašnodarbināto, **nodrošina viņam tikpat drošu darba vidi kā savā uzņēmumā nodarbinātajiem**, ja pašnodarbinātais veic darbu šā uzņēmuma darba vidē.

Bieži vien pašnodarbinātie strādā kopā ar nodarbinātajiem viena uzņēmuma darba vidē. Šādā gadījumā darba devējs kā pakalpojuma saņēmējs ir atbildīgs par savu nodarbināto drošību un veselību darbā, bet ne par pašnodarbināto drošību un veselību

Pašnodarbināto drošība un veselības aizsardzība

- Pašnodarbinātajam, veicot darbu pakalpojuma saņēmēja uzņēmuma darba vidē, ir pienākums:
 1. ievērot pakalpojuma saņēmēja norādījumus darba aizsardzības jautājumos
 2. informēt pakalpojuma saņēmēju par sava darba specifiku, lietotajām metodēm un izmantoto aprīkojumu, ja tas var ietekmēt citu nodarbināto drošību un veselības aizsardzību.

Pašnodarbināto drošība un veselības aizsardzība

Pakalpojuma saņēmējs, kas noslēdzis līgumu ar pašnodarbināto par darba veikšanu pakalpojuma saņēmēja uzņēmuma darba vidē, ir tiesīgs:

1. nepielaist viņu pie darba vai apturēt viņa darbu, ja konstatē, ka viņš pārkāpj darba aizsardzības noteikumus,
2. tai skaitā noteikumus par darba aprīkojuma un individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanu, vai apdraud savu vai citu personu drošību un veselību.

Piemēram, pašnodarbinātajam ir pienākums lietot darba aprīkojumu, individuālos un kolektīvos aizsardzības līdzekļus, ievērot drošības zīmes, bet pašnodarbinātajam nav pienākums apmeklēt obligātās veselības pārbaudes, uz kurām darba devējs nosūta nodarbinātos.

Pašnodarbināto drošība un veselības aizsardzība (NG)

Ja pakalpojuma saņēmēja uzņēmuma darba vidē notiek nelaimes gadījums, kurā cieš pašnodarbinātais, tad pakalpojuma saņēmējs, kas noslēdzis līgumu ar viņu:

1. **noskaidro un izvērtē** nelaimes gadījuma cēloņus,
 2. kā arī veic nepieciešamos preventīvos pasākumus līdzīgu nelaimes gadījumu novēršanai, ja tas var ietekmēt šajā uzņēmumā veicamo darbu.
- Pakalpojuma saņēmējs neveic nelaimes gadījuma izmeklēšanu un reģistrāciju VDI.

Pašnodarbināto drošība un veselības aizsardzība

- Veicot darbu pakalpojuma saņēmēja uzņēmuma darba vidē, pašnodarbinātais ievēro šā likuma 17. pantā noteiktos nodarbinātā pienākumus, ciktāl tas nav pretrunā ar pašnodarbinātā statusu, piemēram, rūpēties par savu drošību un veselību, lietot kolektīvos un individuālos AL, ievērot drošības zīmes, ievērot DAI, piedalīties apmācībās, veikt OVP

Paredzētas nodarbinātā tiesības uz atlīdzību, ja

- "19. pants. Nodarbinātā tiesības uz atlīdzību, izbeidzot darba vai civildienesta attiecības **sakarā ar drošības un veselības apdraudējumu darbā**

Ja nodarbinātais ir ziņojis:

- ✓ darba devējam par darba vides faktoriem, kuri rada vai var radīt risku personu drošībai un veselībai
- ✓ un darba devējs neveic Valsts darba inspekcijas norādītos darba aizsardzības pasākumus tiešu draudu novēršanai, tā apdraudot nodarbinātā drošību un veselību darbā,
- ✓ un nodarbinātais minētā iemesla dēļ vienpusēji izbeidz darba tiesiskās vai civildienesta attiecības, **darba devēja pienākums ir izmaksāt nodarbinātajam atlīdzību, kas nav mazāka par sešu mēnešu vidējo izpeļņu."**

Administratīvie pārkāpumi

- Administratīvās atbildības likums
- Atsevišķs likumprojekts “Grozījumi Darba aizsardzības likumā” Saeimā pieņemts 31.10.2019.
- Pārņemtas normas no Administratīvā pārkāpumu kodeksa
- Jauna VI nodaļa “Administratīvie pārkāpumi darba aizsardzības jomā un kompetence administratīvo pārkāpumu procesā”
- Vienas naudas soda vienības vērtība – 5 eur.

Grozījumi Darba aizsardzības likumā

- Minētie grozījumi stājas spēkā 2020. gada 1.jūlijā.

